

आत्मसनि प्रजासनि पशुसनि लोकसन्धयसनि ।

अग्निः प्रजां बहुलां मे करोवन्नं पयो रेतोऽस्मासु धत्त ॥४८॥

का° [११.३.२६.] शेषं यजमानो भक्षयतीदृक् हविरिति । उखास्थितं शेषं प-
यो यजमानो भक्षयतीत्यर्थः ॥ यजमानाशीर्देवत्या अवसाना अष्टिः एको व्यूहः ।
इदं पयोवृषं हविर्मे मम स्वस्तये अविनाशायास्तु । कीदृशं हविः प्रजननं प्रज-
नयतीति प्रजननं प्रजोत्पादकम् । दशवीरं दश वीराः प्राणा यत्र तत् यत्र पीति
दशानां प्राणापानव्यानोदानसमाननागकूर्मकृकरदेवदत्तधनं जयसंज्ञानां प्राणानां
स्वास्थ्यं भवतीत्यर्थः प्राणा वै दश वीराः प्राणानेवात्मन्धत्तऽइति [१२.८.१.२२.]
श्रुतेः । तथा सर्वगणं सर्वे गणा अङ्गानि यस्मिंस्तत् यत्र पीतिऽङ्गानि स्वस्थानि
स्युरित्यर्थः अङ्गानि वै सर्वे गणा अङ्गान्येवात्मन्धत्तऽइति [१२.८.१.२२.] श्रुतेः ।
आत्मसनि आत्मानं सनोति सनति ददाति सम्भजति वा षणु दाने तुदादिः षन
सम्भक्तौ भ्रादिः । एवमग्रेऽपि । प्रजासनि पशुसनि आत्मानमेव सनोति पशून्स-
नोतीत्यादिश्रुतेः [१२.८.१.२२.] । लोकसनि लोकमैहिकं सनोति ऐहिकं सुखं
ददातीत्यर्थः लोकाय वै यजते तमेव जयतीति [२२.] श्रुतेः । अभयसनि अभयं
स्वर्गं सनोति स्वर्गी वै लोकोऽभयः स्वर्गऽएव लोकेऽन्ततः प्रतितिष्ठतीति
[२२.] श्रुतेः ॥ एवं हविः प्रार्थ्याग्निं प्रार्थयते अग्निर्मे मम प्रजां बहुलां प्रवृद्धां
करोतु । एवमग्निमुक्त्वा ऋविज आहू हे ऋविजः अस्मासु अन्नं व्रीह्यादि पयो दु-
ग्धं रेतो वीर्यवत्तां यूयं धत्त स्थापयत तद्यऽएवैनमेते याजयन्ति तानेतदाहितन्म-
यि सर्वं धत्तेति [२२.] श्रुतेः ॥४८॥

IV. उदीरतामवरुऽउत्परास उन्मध्यमाः पितरः सोम्यासः ।

असु यऽईयुरवृका ऋतज्ञास्ते नोऽवन्तु पितरो हवेषु ॥४९॥

का° [११.३.२१.] सोमवतां बर्हिषदामग्निघातानां च । उदीरतामित्यादित्रयो-
दशर्चीऽनुवाकः तत्र उदीरताम् [४९.] अङ्गिरसः [५०.] ये नः [५१.] इति ऋक्त्रय-
स्याग्निघातानित्यल्यायाश्च [६१.] विनियोगः कल्पकृतोक्तः त्वं सोमेति [५२.] तृचं
सोमवताम् बर्हिषद इति [५५.] तृचं बर्हिषदाम् आयन्तु न इति [५८.] तृचमग्नि-